

Prof. dr hab. n. med. Andrzej Buczyński

Kierownik Zakładu Epidemiologii
i Zdrowia Publicznego
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

O C E N A

*rozprawy doktorskiej mgr Anny Szwedek – Trzaska pt. " Analiza czynników
wpływających na podjęcie decyzji o samo leczeniu przez studentów
wybranych uczelni łódzkich".*

Przedłożona mi do oceny rozprawa dotyczy ważnego problemu dotyczącego oceny czynników wpływających na podjęcie decyzji o samoleczeniu przez studentów wybranych uczelni łódzkich. Samoleczenie to używanie leków przez konsumentów w leczeniu chorób lub objawów rozpoznanych samodzielnie. W praktyce określenie to zawiera również leczenie wzajemne przez członków rodzin lub przyjaciół, szczególnie gdy leczone jest dziecko. Samoleczenie to zespół czynności mających na celu usunięcie dolegliwości lub niepożądanych objawów bez udziału powołanych do tego fachowych pracowników ochrony zdrowia. Samoleczenie jest stosowane w przypadkach, gdy uznaje się, że pomoc lekarza nie jest potrzebna i diagnoza dolegliwości nie nastęrcza trudności a łatwo dostępne są domowe środki terapeutyczne. Według definicji Międzynarodowej Federacji Farmaceutycznej samoleczenie jest samodzielnym leczeniem zaobserwowanych u siebie objawów przy pomocy leków dostępnych bez recepty. Wspieranie rozwoju samoleczenia jest jednym z fundamentów polityki zdrowotnej Unii Europejskiej. Przesłanki, jakie przemawiają za taką polityką mają charakter ekonomiczny, społeczny i zdrowotny. W celu wspierania tego zjawiska pacjent otrzymał narzędzie w postaci szeregu leków, które zmieniły swój status z leków wydawanych na receptę – na leki dostępne w sprzedaży odręcznej. Podstawowym warunkiem jaki musi być spełniony, aby dana substancja uzyskała status OTC (over the counter) – dostępny bez recepty jest udokumentowany profil bezpieczeństwa leku określony w artykule 71 dyrektywy 2001/83/EU i sposób użycia bardzo prosty i zrozumiały dla każdego pacjenta. Możliwość stosowania takich leków jest możliwa z powodu wzrastającej świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz dzięki szeroko stosowanej profilaktyce chorób cywilizacyjnych opierającej się na edukacji zdrowotnej społeczeństwa, co umożliwiła odciążenie wysoce wyspecjalizowanych systemów opieki medycznej od podstawowych wstępnych działań leczniczych, choć nieraz może być groźne dla zdrowia np. nadużywanie leków przeciwzapalnych i przeciwbólowych.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, uważam, że koncepcja Autorki w zakresie rozwiązywania podjętego problemu jest w pełni uzasadniona. Zastosowane w rozprawie bardzo nowoczesne i nowatorskie metody badawcze zostały trafnie dobrane do charakteru analizowanych problemów. Wskazuje to na fakt, że doktorantka w bardzo dobrym stopniu jest przygotowana do tego rodzaju badań zarówno pod względem zdolności problemowego ujmowania zagadnień jak i szerokiej znajomości całokształtu tematu. Doktorantka wykazała, że potrafi samodzielnie, umiejętnie operować faktami i logicznymi argumentami badawczymi z zastosowaniem współczesnych możliwości techniki badawczej w zakresie edukacji zdrowotnej i ogólnie pojętego zdrowia publicznego. Należy również mocno podkreślić, że sam temat wykonanej pracy doktorskiej jest szczególnie aktualny w aspekcie wyjaśnienia przyczyn powstawania określonej jakości życia u pacjentów poddających się procesowi samoleczenia.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa zawiera 208 stron tekstu, wraz ze streszczeniem w języku polskim i angielskim. Dokumentacja graficzna rozprawy zawiera 39 rycin oraz 131 tabel zawartych w tekście pracy. Piśmiennictwo pracy składa się z 122 pozycji obejmujących dane do roku 2011, zawartych na 9 stronach z czego znacząca większość pozycji jest obcojęzycznych, co może świadczyć o małej popularności tych zagadnień wśród polskich autorów. Jednakże uważam, że Doktorantka mogła jeszcze wykorzystać dane literaturowe z ostatnich trzech lat, co znacznie mogłoby wzbogacić wiadomości zawarte w pracy. Układ pracy jest przejrzysty, język zwięzły i poprawny.

We wstępie pracy zawartym na 18 stronach maszynopisu Autorka omawia problemy związane z stosowaniem szeroko pojętej promocji zdrowia w zakresie samoleczenia, omawia czynniki sprzyjające temu procesowi oraz zagrożenia wynikające z samodzielnej terapii. Wydaje się, że ta część pracy jest bardzo dobrze zaprojektowana i ułatwia zrozumienie istniejącego problemu.

Celem badań Doktorantki była analiza zachowań zdrowotnych studentów oraz czynników wpływających na podjęcie decyzji o samoleczeniu przez badanych studentów wybranych uczelni łódzkich w aspekcie kształtowania pozytywnej lub negatywnej samooceny zdrowia u badanych osób oraz wprowadzenia samoleczenia.

Wybrane i zastosowane metody badawcze przez Doktorantkę świadczą o dużej znajomości zagadnień związanych z analizowaniem postawionych zadań badawczych w założeniach i celach pracy. Badaniami objęto grupę 604 osób wybranych losowo wśród studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (grupa 304 osób) i Politechniki Łódzkiej (grupa 300 osób) .

Narzędziem badawczym był anonimowy kwestionariusz ankiety – wywiadu zawierający 47 pytań, otwartych i zamkniętych skierowanych do respondentów . Autorka w celu zrealizowania sformułowanych założeń badawczych , zastosowała również analizę materiałów źródłowych oraz analizę opisową.

W ocenie statystycznej wyników zastosowano analizę z wykorzystaniem typowych miar położenia i rozproszenia. W celu porównania badanych parametrów wykorzystano odpowiednie testy z grupy chi – kwadrat (Pearson) lub chi – kwadrat z poprawką Yates'a , przyjęto poziom ufności $p < 0,05$.

Wyniki badań przedstawiono bardzo szczegółowo i udokumentowano w postaci wykresów z odpowiednimi parametrami analizy statystycznej, czemu towarzyszą szczegółowe opisy oraz krótkie omówienie wyników. Ta część pracy zajmuje 84 strony maszynopisu i jest bardzo mocną stroną ocenianej rozprawy. Dobrze udokumentowane wyniki badań, zwalniają recenzenta od ich szczegółowego omówienia.

W dyskusji zawartej na 14 stronach maszynopisu Doktorantka omawia szczegółowo swoje wyniki w zakresie poszczególnych zagadnień badawczych postawionych w celu pracy i konfrontuje je z badaniami innych autorów zarówno krajowych jak i zagranicznych co znacznie wzbogaca rozprawę i świadczy o dobrej znajomości literatury przedmiotu przez Autorkę .

Pracę kończy 6 wniosków sformułowanych w oparciu o wyniki przeprowadzonych badań i mieszczące się w ramach tematu pracy. Za najważniejsze uważam stwierdzenia zawarte we wnioskach pierwszym, drugim i trzecim , które wyraźnie odzwierciedlają uzyskane przez Doktorantkę wyniki badań własnych. Przy czytaniu pracy zauważyłem również nieliczne drobne błędy stylistyczne i maszynowe, które są łatwe do usunięcia przy przygotowywaniu tekstu do druku.

Zauważone przeze mnie usterki w żadnym wypadku nie wpływają na treść merytoryczną przedstawionej rozprawy doktorskiej. Uważam, że temat ocenianej pracy doktorskiej jest wysoce użyteczny i bardzo aktualny.

Reasumując stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa na stopień doktora nauk medycznych mgr Anny Szwedek - Trzaski stanowi znaczący wkład do reprezentowanej dziedziny wiedzy a jej cel zgodnie z założeniami został osiągnięty. Biorąc pod uwagę jej charakter, bardzo dużą wartość merytoryczną i użyteczną pracy oraz ogromny wysiłek Autorki włożony w samodzielne wykonanie tego opracowania naukowego, stwierdzam, że praca spełnia warunki, jakim powinna

odpowiadać rozprawa doktorska w myśl Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Opierając się na zawartych w tej recenzji przesłankach mam zaszczyt zwrócić się do Wysokiej Rady Wydziału Wojskowo – Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z wnioskiem o przyjęcie rozprawy pt.: „ **Analiza czynników wpływających na podjęcie decyzji o samoleczeniu przez studentów wybranych uczelni łódzkich** „ jako rozprawy doktorskiej i dopuszczenie mgr Anny Szwedek - Trzaski do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Łódź, dnia 25 wrzesień 2014 r.

KIEROWNIK
ZAKŁADU EPIDEMIOLOGII I PATOLOGII PUBLICZNEGO
Wydziału Wojskowo-Lekarskiego
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
.....
prof. dr hab. n. med. Andrzej Guczyński